

ПІВДЕННИЙ БУГ — річка у Хмельницькій, Вінницькій, Кіровоградській (на її межі з Одеською) та Миколаївській областях; єдина з великих річок України, басейн якої повністю розташований у її межах. Довжина 806 км, площа водозбірного басейну 69 700 км². Бере початок на *Подільській височині* (околиці с. Холодець Хмельницького р-ну Хмельницької обл.) на висоті 321 м над р. м., впадає у Бузький лиман Чорного моря. Від витоків до Вінниці (Верхнє Побужжя) має низькі заболочені береги, ширина долини становить до 1—1,5 км. Русло річки у верхів'ї заросле комишом та очеретом, ширина його до с. Новокосянтинів Хмельницького р-ну Хмельницької обл. складає 10—15 м, глибина 0,2—2,5 м, швидкість течії невелика. Згодом П. Б. вступає у межі Українського кристалічного масиву і до Вінниці ширина річки змінюється від 20 до 120 м, з'являються невеликі пороги, швидкість течії становить від 0,3 до 1,5 м/сек. Основні притоки: *Вовк*, *Згар*, *Рів*, *Сільниця*, *Дохна*, *Савранка*, *Кодима*, *Бакшала*, *Чичиклія* (обидві — праві), *Бужок*, *Іква*, *Постолова*, *Десна (Десенка)*, *Снивода*, *Соб*, *Удич*, *Синиця*, *Мертвовод* та *Інгул* (усі — ліві). Від Вінниці до смт Олександрівка Вознесенського р-ну Миколаївської обл. (Середнє Побужжя), у місцях виходів кристалічних порід Українського масиву ширина долини річки становить 1—2 км, часто звужується до 200—300 м. На окремих ділянках береги річки високі, кам'яністі, круті, русло з численними порогами. Зростає і швидкість течії — 0,7—1,5 м/сек. Від смт Олександрівка до впадіння в Бузький лиман (Нижнє Побужжя) П. Б. у межах *Причорноморської низовини* утворює широку долину, з добре оконтуреною заплавою, що роз-

членована рукавами, протоками, озерами-старицями. Русло річки тут помітно розширюється. Живлення П. Б. мішане з переважанням снігового та дощового. Характерні добре виражена весняна повінь і дощові паводки упродовж року. Загалом П. Б. маловодний, що зумовлено природними умовами його басейну. Лісистість складає лише 4 % території, а розораність — 60—65 %. Річний стік незначний. Середня річна втрата води у гирлі 108 м³/сек. Замерзає у грудні, скресає у першій—другій декадах березня. Льодостав нестійкий, у нижній частині в окремі роки взагалі відсутній. Пересічна мінералізація води 300—500 мг/л, у нижній течії — до 1000—1500 мг/л. Воду використовують для зрошування, водопостачання. На П. Б. споруджено 13 невеликих ГЕС, низку водосховищ, окремі з них (Меджибізьке) спущені, частина інтенсивно заростає (Сутиське, Щедрівське та ін.). Річка судноплавна у середній і нижній течіях; є регулярне судноплавство від м. Вознесенськ до Миколаєва. Розвинуте рибництво, у пониззі — промислове рибальство. На берегах річки — бази відпочинку, формуються рекреаційні вузли (Печеро-Сокілецький, Ладжинський, Мигійський та ін.). У басейні П. Б. — *Південноукраїнська атомна електростанція*. Екологічна ситуація в басейні річки напружена.

Рекомендована література

1. Вишневецький В. І. Річки і водойми України: стан і використання. К., 2000;
2. Середнє Побужжя. В., 2002.

Г. І. Денисик

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Південний Буг / Г. І. Денисик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879598>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).